

ประโยค ป.ธ. ๙

แต่งไทยเป็นมกร

212

สอบ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๒๕

ตำนานพุทธเจดีย์สมัยรัตนโกสินทร์ เรื่องเริ่มเมื่อพระพุทธศาสนาในประเทศไทย สยามถึงความพินาศ เหตุด้วยกรุงศรีอยุธยาเสียแก่ข้าศึก พวกพม่าเผาบ้านเมืองแล้วเก็บเอา ทรัพย์สมบัติกวาดค้ำผู้คน ไม่เลือกว่าบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ไปเป็นเชลยมากกว่ามาาก พุทธเจดีย์ และพระธรรมปิฎกอันเป็นหลักพระศาสนาเป็นอันตรายไปเสียในครั้งนั้นเป็นอันมาก แม้ไทย ก็ได้บ้านเมืองคืนจากข้าศึกในไม่ช้า พระนครศรีอยุธยาที่ยับเยินเกินกำลังไทยที่มีอยู่เวลานั้น จะกลับตั้งเป็นราชธานีอีกได้ จึงจำต้องย้ายราชธานีลงมาตั้ง ณ เมืองธนบุรี.

เมื่อสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ใน พ.ศ. ๒๓๒๕ นั้น ฝ่ายราชอาณาจักรมีราชการที่เป็นข้อสำคัญอยู่ ๒ อย่าง คือ ต้องปราบปรามจลาจลใน ราชธานีอย่าง ๑ เตรียมต่อสู้ข้าศึกพม่าซึ่งจะยกมาตีเมืองไทยอย่าง ๑ ถ้าไม่ทรงทำการ ๒ อย่างนี้สำเร็จได้ ไทยก็จะต้องตกเป็นทาสของพม่า เพราะฉะนั้น เมื่อทรงปราบปรามพวก ที่ก่อการจลาจลราบคาบแล้ว จึงโปรด ฯ ให้ย้ายราชธานีข้ามฟากจากเมืองธนบุรีมาสร้าง พระนครอมรรัตนโกสินทร์ข้ามฟากตะวันออกฝั่งเดียว ด้วยทรงพระราชดำริเห็นว่า กรุง ธนบุรีตั้งทั้งสองฟาก เขาแม่น้ำไว้กลางเมือง ถ้าข้าศึกยกเข้ามาประชิดติดถึงชานพระนครได้ กองทัพที่รักษาภายในจะไปมาช่วยกันยาก ด้วยก็ค้ำแม่น้ำ ทรงพิเคราะห์เห็นว่า ทางฝั่ง ตะวันออกเป็นที่หัวแหลมมีลำน้ำโอบอ้อม ถ้ามาตั้งพระนครทางฝั่งตะวันออก จะได้ลำ แม่น้ำลึกเป็นคูพระนครสามคั่น ต้องชุกคูพระนครแก่กันแควียว ถ้าข้าศึกจะเข้ามาได้ถึง ชานพระนคร จะรักษาคู่ต่อสู้ข้าศึกก็ง่ายกว่ารักษาเมืองธนบุรี ด้วยเหตุนี้ จึงมาสร้างพระนคร อมรรัตนโกสินทร์ทางฝั่งตะวันออกแต่ฝั่งเดียว และจะสร้างเป็นเมืองราชธานีประเทศสยาม

ต่อไป โดยลงเนื้อเห็นเป็นนัยอยู่แล้ว จะไม่กลับไปตั้งพระนครศรีอยุธยาเป็นราชธานีอีก
เรื่องทีกล่าวมานี้เป็นกันใหญ่แห่งการสร้างพุทธเจดีย์ในกรุงรัตนโกสินทร์นี้ คือ ประสงค์จะให้
พระนครใหม่รุ่งเรืองด้วยวิถ้วาอารามหรือพระศาสนา “เหมือนเมื่อครั้งบ้านเมืองดี” หมาย
ความว่า ให้เหมือนเช่นเมื่ออยู่ในพระนครศรีอยุธยาในกาลก่อน ซ่อนฟังเห็นได้ด้วยพระราชวัง
ก็ดี วัดก็ดี มักสร้างตามแบบอย่างพระนครศรีอยุธยา ตลอดจนชื่อวัด ก็มีชานานตาม
ที่เคยมีในพระนครศรีอยุธยา และถือเป็นคติสืบมาหลายรัชกาล ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงพัก ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๙
ตัวอย่างแต่งไทยเป็นมคธ

214

พ.ศ. ๒๕๒๕

รตนโกสินุทสมเย หิ พุทฺธเจตฺยนิทานกถา ยถา สยามรรฎเจ
 พุทฺธศาสน์ โอสกฺกนมาปฺรชฺชิตฺติ, ททา อาโท ปาตุรโหสิ ๖ ยสฺมา จ
 สิริยอุชฺฌยนิทฺตริ ปฺรจฺจกฺกิตฺตานิ มรฺมมรรฎจิกานิ ทศฺตคคํ อโหสิ, ปฺรจฺจกฺกิตฺตา
 มรฺมมรรฎจิกา มหานคริ ฉาเปตฺวา ยิ สวิญญานกาวินฺญานกํ ธนมคฺคิตฺติ,
 สพฺพหนฺตญฺเจว เยภฺยเยน จ ปพฺพชิตฺเต วา กทฺฐเจ วา อนเปกฺขิตฺตวาว
 สยามรรฎจิกเก สํหริตฺวา อคฺคตโน กรมเว กตฺวา มรฺมมรรฎจํ นีหริสฺสุ,
 ทสฺมา อิมสฺสึ สยามรรฎเจ พุทฺธเจตฺยานิ เจว พุทฺธศาสนสฺส จ ปฺรชานภุคํ
 ปิฎฺกคฺคยํ เยภฺยเยน อนุทฺตรธายิสฺสุ ๖ กิณฺญาปึ สยามรรฎจิกา นจิริสฺสเว
 ปฺรจฺจกฺกิตฺเทหิ สทฺฐิ ยุทฺธ กตฺวา เต ปฺรชเชตฺวา อคฺคตโน มหานคริ
 ปฏฺิถภิสฺสุ, ทมฺปน สิริยอุชฺฌยนิทฺตริ ยถา ทสฺสึ สมเย สยามรรฎจิกา
 อวสฺสิจฺจา อเหตุ, เทหิ เนว สกฺกา ปุณฺเรว ทํ ราชธานี ปฏฺิถาคุ,
 ทถา วินาสปฺปคฺคํ อโหสิ ๖ เทเนว สยามรรฎจิกา ทํ สยามรรฎจสฺส
 ราชธานีภุคํ สิริยอุชฺฌยนิทฺตริ ฉทฺเตทฺวา อากฺนุทฺวา ธนปฺุเร มหานคริ
 สยามรรฎจสฺส ราชธานี กตฺวา มาเปสฺสุ ๖

ยทา หิ ปจฺมจกฺกิวสฺสิโก ชคฺคิโย มหาราชา สยามภาสาย
 พระบาทสมเด็จพรพุทธยอกพิฬุฬาโลก อิติ เอวंपฺรมาภิเชยฺโย สยามิกานมิโนโท
 พุทฺธปฺรินิพฺพานโต ปภฺกิตฺติ ทิสฺสทฺธิกานิ ทฺวินฺนํ สทฺสฺสถานมฺุปฺริปฺยจฺวิสม-
 สํวฺจฺจรตฺสฺสจฺเจเนน รตนโกสินุทฺมหานครเ รัชฺชํ กาวเรสิ, ททา อาณาจกฺเก
 เทวเยว ราชกรณียานิ อเหตุ ยิ โกลาหล ราชธานียิ อุทฺปาทิ, ทสฺส

วุฒมนนญเจว สุยามรฎจญจ ปหริตุ ปจจกจจมาเนหิ ปจจกุกิเกหิ มรุมม-
 รฎจิกเกหิ สทฐิ ยุตฺถิ กาทฺถิ ยุตฺถโรปกรณสํวิทหนนฺติ ฯ สเจ ปเนส
 เนว สกุกุญญเยย ทานิ อภินิปฺพาทํ ๖ สุยามรฎจญจ นามกํ นิสฺสํสยํ
 มรุมมรฎจิกานํ ทกฺกคกํ ภวิสฺสติ ฯ ทสฺมา โส ปจจมจกุกิวิสิโก ชฺชุกฺติโย
 มหาราชา เย ชนา ราชธานี โกลาหลํ อุปฺปาเทสฺส, เต วุฒเมสิเยว,
 ทโค ธนปฺรโต ราชธานี สุยามภาสาย เจ้าพระยา อิติ เอวํนามาย
 มหานทียา ปาเร อติกกุมาเมทฺวา ปุรฺกุกฺติมทิสภาเค เอกสมฺมึเยว มหานทึปาเร
 อมรรตนโกสินฺทมมทานคฺรํ สุยามรฎจสฺส ราชธานี กาวเรสิ ฯ
 โส หิ ปจจมจกุกิวิสิโก ชฺชุกฺติโย มหาราชา โยนิโส เอวํ
 มนสากาสิ อิทฺถุหิ ธนปฺริ นาม มทานคฺรํ สุยามภาสาย เจ้าพระยา อิติ
 เอวํนามาย มหานทียา อุกฺยทฺเร การิตมโหสิ ปคฺคิฏจกํ มชฺชฺฉเมมทานทิกกฺญจ,
 สเจ ปจจกุกฺติกา มทานคฺรสฺสฺสปาจารย์ อุปฺคนุทฺวา ปรีวาเรยฺยํ เย จ
 โยธา อนุโตมทานคฺรสฺสฺสากิपालกา โหนฺติ, เต มหานทียา อวารณภาเว
 กิจฺฉเน อญฺฉมญฺฉํ อุปฺตมฺภิกฺกํ อากคปฺปจจกคฺคา โหนฺตฺติ, ๖ โส จ
 ปุรฺกุกฺติมทิสาย มหานทียา ปาเร ภูมิภาโก สีสฺฐจฺฉานฺภูโต โหติ มทานทึ-
 ปรีวาริโต, สเจ อิมสมฺมึ มทานทึปาเร มทานคฺรํ สุยามรฎจสฺส ราชธานี
 กาวเรยฺยํ ตา ปเนสา ราชธานี ทฺธิ ปสฺเสหิ คมฺภีรมทานทึปรีกฺขานฺภูตา โหติ,
 เอกเนว ปสฺเสน มทานคฺรสฺส ปรีกฺขํ ชนาเปยฺยํ สเจ ปจจกุกฺติกา
 มทานคฺรสฺสฺสปาจารย์ อากฺจญฺเยยฺยํ มทานคฺรสฺสฺสากิपालนญฺเจว ปจจกุกิเกหิ จ สทฐิ
 ยุตฺถกรณํ สกุกา ธนปฺรนครสฺสฺสากิपालโต สฺซฺเชน กาทฺถุหิ สนฺนิฏฺจจานมกาสิ ๖
 เทเนว เจส ปจจมจกุกิวิสิโก ชฺชุกฺติโย มหาราชา เนวาทํ ปุณฺนํ สิริ-
 อญฺฉณิยมทานคฺรํ สุยามรฎจสฺส ราชธานี กาวเรสฺสามิติ นิสฺสํสยเมว กตสนฺนิฏฺจจโน
 หุทฺวา ปุรฺกุกฺติมทิสภาเค เอกสมฺมึเยว มทานทึปาเร อมรรตนโกสินฺทมมทานคฺรํ
 มาเปสิ, ทญฺจายทฺธิ สุยามรฎจสฺส ราชธานี กาวเรสฺสติ ฯ

อิจูเจวมยํ วุฑฺฒนิทานกถา อิมสฺมีเยว รตนโกสินฺทุทมหานคเร
 พุทฺธเจคิยานํ การาปนเหตุ อโหสิ ๖ กถํ ๖ โส ทิ ปจฺมจกฺกวิสิโก
 ชฺชติโย มหาราชา สยามิกานมิโนโท ยถา สิริยฺชฺฌมฺมทานคเร อิทฺธํ อโหสิ
 ผีคํ อากิณฺณมนุสฺสํ สมฺปนฺนสฺสํ ทเดวิมํ นวราชธานีภุคํ รตนโกสินฺทุ-
 มทานคเร อารามาทิธิ วุฑฺฒํ วิรุฬฺหํ เวปฺตุลํ ปาเปตฺกกาโม อโหสิ ๖
 ยถา จ ปุพฺพเพ สิริยฺชฺฌมฺมทานคเร ทเถว รตนโกสินฺทุทมหานคเร อารามาทโย
 การเวสิ ๖ นิสฺสนญฺเจกฺกถ ทฎฺจพฺพํ ๖ ราชนิเวสนมฺปิ อารามปิ ยถา
 สิริยฺชฺฌมฺมทานคเร, เอวมเว การิกา, เถสํ อารามานํ นามานิปี
 ยานิ กานิจิ นามานิ สิริยฺชฺฌมฺมทานคเร ปากฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
 เถสมฺนุสฺทาเรน การิกานิ, อิติโสว จ นโยโม ทิมมทฺธานํ อเนกรชฺช-
 สมยฺปฺปรมฺปราย สมฺภาวนิโย โหติ ๖
